

Lakiosasto

29.5.2001

Työeläkelaitoksille

UUSI TYÖSOPIMUSLAKI JA TYÖELÄKELAKIEN SOVELTAMINEN

Uusi työsopimuslaki (55/2001, TSL) tulee voimaan 1.6.2001. Asiaa on aikaisemmin käsitelty yleiskirjeissä A 23/2000 (hallituksen esitys) ja A 8/2001 (vahvistettu laki).

Yleiskirjeessä A 23/2000 on todettu, että työsopimuslain muutoksella ei ole suoranaista vaikutusta työeläkelakien soveltamiseen. Tarkemmin on selostettu, mitä uuden lain soveltamisalasäännökset ja työsopimuksen kestoja koskeva 1 luvun 3 §:n säännös merkitsevät työeläkejärjestelmän kannalta. Seuraavassa käsitellään eräitä muita yksityiskohtia.

1

TYÖSOPIMUKSEN JA TYÖSUHTEEN KÄSITE

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että työsopimussuhteen ja työsuhteen käsitteitä ei ole alunperinkään käytetty työsopimuslaissa, kuten ei muussakaan työlainsäädännössä, aivan johdonmukaisesti ja yhtenäisesti. EU:n jäsenvaltioissa ei ole erikseen käsitteitä "työsopimus-suhde" ja "työsuhde", ainakaan niin, että erolla olisi oikeudellista merkitystä. Niinpä näiden käsitteiden välillä ei uudessa laissa ole tehty työsopimuslain eikä muunkaan työlainsäädännön ajallisen soveltamisen kannalta eroa, vaan käsitteitä käytetään synonyymeinä.

Tämä perusteluissa lausuttu ei merkitse sitä, että esimerkiksi TEL:n soveltaminen alkaisi jo työsopimuksen solmimisesta. Kunkin työoikeudellisen lain tai sen yksittäisen säännöksen soveltamisen alkaminen ja päättyminen on ratkaistava tämän lain tai säännöksen perusteella. Näin ollen työntekijäin eläkelait voivat edelleenkin tulla sovellettaviksi vasta, kun työntekijä on aloittanut työnteon.

2

TYÖSOPIMUSLAIN SOVELTAMISALAN RAJOITUKSET

TSL:n 1 luvun 2 §:ssä on poikkeukset TSL:n soveltamisalasta. Lakia ei sovelleta mm. sellaiseen työsuoritusta edellyttävään sopimukseen, josta säädetään erikseen lailla. Tässä rajauksessa ei oteta kantaa siihen, onko erityislaissa säännelty oikeussuhde työsuhde vai ei.

Lakiosasto

29.5.2001

Kyseisen pykälän perusteluissa on mainittu esimerkkejä, joissa on ollut tarpeen säätää erityislaki työn erityisluonteen vuoksi, vaikka kyseessä onkin selvästi työsuhteessa tehtävä työ. Tällaisia erityislakeja ovat merimieslaki, ammatillisesta koulutuksesta annettu laki (oppisopimus; 17 - 18 §) ja kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annettu laki. Koska työtä tehdään työsuhteessa, sovelletaan näissä tapauksissa myös työeläkelakeja normaalisti.

Työntekosopimuksista on säädetty myös muun muassa perhehoitajalaissa, sosiaalihuoltolaissa (omaishoitajat; 27 b §), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (harjoittelu, jota ei tehdä työsuhteessa; 16 §) ja työmarkkinatuesta annetussa laissa (työharjoittelu; 6 §). Näissä laeissa on säädetty, että ko. sopimuksen tehnyt ei ole joko "työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa" tai "työsopimussuhteessa". Myöskään perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitettuun työelämään perehdyttämiseen osallistuvat koululaiset eivät ole työsuhteessa.

Työeläkelainsäädännössä perhehoitajista ja omaishoitajista on erityissäännökset, joiden nojalla he voivat kuulua kunnallisen eläketurvan piiriin. Muissa edellä mainituissa tapauksissa on katsottu, että koska kysymyksessä ei ole työsuhde, ei työeläkelakeja sovelleta.

3

TYÖSUHTEEN KESTOSTA RIIPPUVAT TYÖSUHDE-ETUUDET

TSL:n 1 luvun 5 §:n mukaan työsuhteen katsotaan työsuhde-etuuksien karttumisen kannalta jatkuneen yhdenjaksoisena, jos se perustuu peräkkäisiin, toisiaan välittömästi tai vain lyhyin välein seuraaviin määräaikaisiin työsopimuksiin. Tällöin työsuhde-etuudet, kuten vuosiloman ansainta, määräytyy kuten toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa, vaikka peräkkäisiin määräaikaisiin sopimuksiin olisikin ollut perusteltu syy.

Työeläkepuolella voi jälkeinpäin syntyä kiistaa esimerkiksi siitä, että peräkkäisiin alle kuukauden jatkuneisiin työsuhteisiin pitäisikin soveltaa TaEL:n sijasta TEL:a.

Oikein vakuutettuja peräkkäisiä työsuhteita ei siirretä jälkikäteen TaEL:n piiristä TEL:n piiriin TSL:n 1 luvun 5 §:n perusteella. Se, että alle kuukauden jatkuneista työsuhteista järjestetään eläketurva TaEL:n mukaan, johtuu työeläkelakien soveltamisalasäännöksistä. Työeläkelait ovat erityislainsäädäntöä TSL:iin verrattuna ja työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden määräävät säännökset ovat pakottavaa oikeutta. TSL:n säännöksellä ei voida muuttaa työeläkelakien soveltamisalaa.

Työntekijä voi kiistää työsopimuksen määräaikaisuuden tai katsoa, että peräkkäisiin määräaikaisiin sopimuksiin ei ole ollut perusteltua syytä.

Lakiosasto

29.5.2001

Voi myös olla perusteita epäillä, että työnantaja on tarkoituksellisesti vakuuttanut työsuhteen väärin TaEL:n mukaan. Tällöin eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi joutua soveltamaan TSL:n 1 luvun 3 §:n säännöstä arvioidessaan työsuhteen kestoa. (Ks. yleiskirje A 23/2000.)

4

TYÖSOPIMUKSESTA JOHTUVIEN OIKEUKSIEN JA VELVOLLISUUKSIEN SIIRTÄMINEN

TSL:iin on otettu erityissäännös oikeuksien ja velvollisuuksien siirtymisestä työnantajan siirtäessä työntekijän toisen työnantajan käyttöön (TSL 1 luku 7 § 3 mom.). Laissa käytetään tästä toisesta työnantajasta nimitystä "käyttäjäyritys".

5

IRTISANOMISAJAT

Irtisanomisajat lyhenevät lyhyissä työsuhteissa ja pitenevät pitkissä työsuhteissa. Alle vuoden jatkuneissa työsuhteissa työnantajan noudatettava irtisanomisaika lyhenee yhdestä kuukaudesta 14 päivään. Pisin eli 6 kuukauden irtisanomisaika koskee yli 12 vuotta jatkuneita työsuhteita (aikaisemmin työnantajan oli noudatettava 6 kuukauden irtisanomisaikaa vasta 15 vuotta jatkuneissa työsuhteissa). Yleiset irtisanomisajat ovat TSL:n 6 luvun 3 §:ssä.

Liikkeen luovutuksessa luovutuksensaajan irtisanomisoikeus muuttuu niin, että luovutuksensaaja ei saa irtisanoa työntekijää pelkästään liikkeen luovutuksen perusteella (TSL 7 luku 5 §).

6

LAKITEKSTIT

Vahvistettu työsopimuslaki ja työeläkelakeihin tehtyjä teknisiä muutoksia koskevat lakitekstit ovat yleiskirjeen A 8/2001 liitteenä. Sekä suomen- että ruotsinkielisiä lakitekstejä voi tilata Oy Edita Ab:stä, puhelin (09) 5660 566. Internetistä suomen- ja ruotsinkieliset lakitekstit löytyvät osoitteesta www.finlex.edita.fi

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapio

Riitta Korpiluoma